

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Н. М. Коробова, кандидат економічних наук

Узагальнено напрями державної підтримки агропродовольчого виробництва, визначено пріоритетні сфери бюджетного фінансування. З урахуванням євроінтеграційних процесів проведено аналіз можливих напрямів розвитку програм державної підтримки з метою створення сприятливого середовища для внутрішніх товаровиробників та збереження провідних позицій держави на зовнішньому сегменті агропродовольчого ринку.

Державна підтримка, програми розвитку, аграрна політика, Єдина стратегія, виробництво.

Для збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції та підвищення продуктивності в сільському господарстві, а також для забезпечення власної продовольчої безпеки держава спрямовує бюджетні кошти через різні державні програми для фінансової підтримки заходів для розвитку виробництва сільськогосподарської продукції. Цілком зрозуміло, що держава, спрямовуючи бюджетні кошти для стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції, має бути впевнена у позитивному результаті такої державної допомоги, тобто у зростанні обсягів якісної сільськогосподарської продукції.

Дослідження вчених-економістів стосовно доцільності надання державної підтримки саме агросектору суперечливі, тому зазначена проблема залишається актуальною. А з поглибленням інтеграційних процесів набуває для України все більш стратегічного значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізу інструментів державного регулювання агропродовольчого ринку та дослідженням питань ефективності державної підтримки присвятили свої наукові праці такі видатні вчені, як А. Діброва, С. Кваша, О. Нів'євський, Т. Осташко та інші.

Мета дослідження – висвітлити особливості сучасного стану державної підтримки розвитку сільського господарства України, її спрямованості та ефективності.

Виклад основного матеріалу. В умовах браку фінансових, а останнім часом і людських ресурсів, органам державної влади доводиться вдаватися до так званих непопулярних рішень. Така гостра ситуація спостерігається в соціальній сфері, що відображується в суттєвому підвищенні вартості житлово-комунальних послуг, у сфері ж формування доданої вартості, зокрема аграрній галузі, такі рішення зазвичай відображуються у скороченні видатків на програми державної підтримки.

З одного боку, такі рішення вмотивовані взятими Україною зобов'язаннями перед кредиторами, зокрема МВФ, з іншого, постає питання, як забезпечити населення продуктами харчування, залишитися лідерами зовнішнього ринку та втримати галузь, яка на сьогодні фактично є бюджетоутворюючою. Питання вибору пріоритетних напрямів розвитку завжди є непростим, а в період економічної кризи, шаленої девальвації та «неоголошеної» війни важко навіть розраховувати на адекватність рішень і прогнозованість політики, у тому числі аграрної. У таких умовах найбільш раціональним рішенням є проведення глибокого аналізу ситуації із залученням якомога більшої кількості експертів, групування основних проблем та формування плану оперативних дій для їх вирішення.

Такий спосіб роботи нині обрало Міністерство аграрної політики та продовольства України. Зокрема, на базі міністерства організована робота Ради з питань розробки проекту Єдиної комплексної стратегії розвитку сільського господарства і сільських територій в Україні на 2015–2020 роки. Відповідно до Положення про Раду [3], вона створена з метою вжиття заходів, спрямованих на розробку спільно з представниками громадських об'єднань агропромислового комплексу, національних та міжнародних неурядових організацій, науковцями, представниками Міністерства аграрної політики та продовольства України та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики та продовольства України, а також із залученням радників від Європейської комісії проекту Єдиної комплексної стратегії розвитку сільського господарства і сільських територій в Україні на 2015–2020 роки [1].

Для роботи над зазначеною концепцією було створено 8 робочих груп за певними напрямками, до складу яких входить 3–4 підгрупи. Так, зокрема, група 3 «Фактори виробництва в агропромисловому комплексі» опікується питаннями земельної реформи; доступу до фінансів; оновлення й модернізації виробничих і переробних потужностей та питаннями інфраструктури й логістики. Діяльність та напрацювання цієї групи нерозривно пов'язані з питаннями, якими опікуються експерти групи 6 «Державна підтримка та оподаткування у сфері сільського господарства».

Проте, варто зауважити, що поряд із процесом формування довгострокової стратегії та плану заходів на найближчий рік, Мінагрополітики намагається підтримати сільськогосподарських товаровиробників уже сьогодні. Так, відповідно до рішення уряду, фінансова підтримка агросектору в 2015 р. буде надаватися на здешевлення довго- та короткострокових кредитів, а також на підтримку галузі тваринництва. Загальна сума передбаченого фінансування становить 550 млн грн [6].

Крім того, Міністерство вже підготувало нову редакцію Закону «Про державну підтримку сільського господарства України» [5]. Зазначеним Проектом передбачається концентрація уваги на таких основних аспектах, як цінове регулювання аграрного ринку, фінансова підтримка суб'єктів господарювання та підтримка малих сільськогосподарських виробників. Нововведення передбачені шляхом створення Установи з підтримки

малих сільськогосподарських підприємств, що є підзвітною та підконтрольною Мінагрополітики. Її створення та утримання пропонується здійснювати за рахунок державного та місцевих бюджетів, інвестицій а також добровільних внесків як юридичних, так і фізичних осіб.

До того ж, пропонується створення спеціального реєстру малих підприємств-отримувачів державної підтримки, з метою уніфікації обліку таких суб'єктів господарювання та публічного контролю за наданням та використанням бюджетних коштів. Варто зазначити, що створення аналогічного єдиного реєстру передбачено і для інших суб'єктів господарювання, що отримуватимуть державну фінансову допомогу.

Задля підтримки малих агровиробників у оновленні основних засобів законопроектом передбачається: часткова компенсація вартості капітальних витрат та надання кредитних гарантів і позик. Порядок використання зазначених інструментів державної підтримки, після прийняття відповідного закону затверджуватиме Кабінет Міністрів України.

Ініціативним проектом Закону також пропонується нововведення у вигляді заміни Аграрного фонду на Державного інтервенційного агента, що опікуватиметься питаннями підтримання цін на об'єкти державної аграрної інтервенції, зокрема, за допомогою купівлі та продажу таких об'єктів, формуванням державного інтервенційного фонду та закупівлею послуг, пов'язаних із комплексом заходів щодо зберігання, перевезення, переробки та страхування об'єктів державної аграрної інтервенції. Облік аграрних інтервенцій пропонується проводити у відповідному реєстрі.

Серед пріоритетних заходів фінансової підтримки суб'єктів господарювання в аграрному секторі визначено:

- часткову компенсацію відсоткової ставки кредитів комерційних банків;
- часткову компенсацію капітальних інвестицій та/або витрат капітального характеру, а також співфінансування;
- компенсацію лізингових платежів;
- субсидування страхування сільськогосподарської продукції.

Особливістю тут є також те, що, відповідно до нової редакції закону, місцеві органи влади, виходячи з потреб регіону та його особливостей, можуть розроблювати й впроваджувати власні (окремі) програми підтримки суб'єктів господарювання агропромислового комплексу, за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Як зазначено в пояснювальній записці до відповідного нормативно-правового акту [4], прийняття Закону України "Про державну підтримку сільського господарства України" (нова редакція) надасть можливість ефективніше виконувати функції підтримки сільськогосподарського виробництва в Україні, вирішить питання стабілізації цінової ситуації в аграрному секторі економіки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз діяльності органів виконавчої влади свідчить про їх прагнення щодо вдосконалення діяльності суб'єктів господарювання в аграрному секторі. Ініціативи Мінагрополітики при належному їх фінансуванні потен-

ційно можуть не лише стабілізувати ситуацію, особливо цінову, на ринку агропродовольчої продукції та ресурсів, а й дати потужний поштовх для розвитку малого та середнього підприємництва в сільському господарстві.

Консолідація ж зусиль виробників, держави та міжнародних організацій, в тому числі інвесторів, сприятиме досягненню стратегічної мети, визначеної «Концепцією Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року» [2]. Вона полягає у створенні організаційно-економічних умов для ефективного соціально спрямованого розвитку аграрного сектору, стабільному забезпеченні населення якісною та безпечною вітчизняною сільськогосподарською продукцією та промисловістю сільськогосподарською сировиною, виробництві продукції з високою доданою вартістю, нарощуванні обсягів на світовому ринку сільськогосподарської продукції та продовольства.

Список літератури

1. Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015–2020 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/node/16025#principles>
2. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822>
3. Про затвердження «Положення про Раду з питань розробки проекту Єдиної комплексної стратегії розвитку сільського господарства і сільських територій в Україні на 2015–2020 роки» : наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України № 31 від 28.01.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/system/files/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%A0%D0%B0%D0%B4%D0%B0.pdf>
4. Пояснювальна записка до проекту Закону України "Про державну підтримку сільського господарства України" (нова редакція) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/uk/regulatory?nid=17175&add=en>
5. Про державну підтримку сільського господарства України : проект Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/uk/regulatory?nid=17175>
6. Українські аграрії отримують 550 млн грн державної допомоги [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/ru/publish/article?art_id=247986939&cat_id=244277212

Обобщены направления государственной поддержки агропродовольственного производства, определены основные сферы бюджетного финансирования. С учетом евроинтеграционных процессов проанализированы возможные направления развития программ государственной поддержки с целью создания благоприятной среды для внутренних товаропроизводителей и сохранения лидирующих позиций государства на внешнем сегменте агропродовольственного рынка.

Государственная поддержка, программы развития, аграрная политика, Единая стратегия, производство.

Overview directions of state support of agri-food production, defined priority areas funding. Given the European integration processes analyzed possible directions of state support programs in order to create a favorable environment for domestic producers and preserve the leading position of the state at the outer segment of agri-food market.

State support, programs for development, agricultural policy, Unified strategy, production.

УДК. 338.43

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТВЕРДОГО БІОПАЛИВА В ЗЕРНОВИХ СУШАРКАХ

А. М. Ткаченко, аспірант*
ННЦ «Інститут землеробства» НААН

Висвітлено економічну ефективність використання біоенергетичних ресурсів у зернових сушарках. Визначено доцільність та необхідність запровадження проектів з реконструкції зернових сушарок, що працюють на природному газі, для спалювання біопалива в контексті енергозберігаючої політики держави.

Енергоефективність, біопаливо, біомаса, зернова сушарка, альтернативна енергетика.

З моменту проголошення незалежності Україна мала безальтернативні джерела поставок енергоресурсів і постійно відчувала дефіцит традиційного палива. Промислові потужності, що були успадковані від СРСР, використовували архаїчні технології та потребували величезної кількості дефіцитного природного газу, який потрібно було імпортувати з Російської Федерації. Щороку ціна на «блакитне паливо» зростала, а разом з нею зростав і згубний вплив на економіку України. До 2014 р. частка імпорту газу в енергетичному балансі нашої держави становила до 57% [3], а показник енергоємності ВВП – 0,39 кг.н.е/\$. Нині, коли українська економіка переживає чи не найскладніші свої часи, питання економії та заміщення традиційного палива актуальне як ніколи.

Проект оновленої енергетичної стратегії до 2035 року акцентує на використанні альтернативних джерел, серед яких біомаса займає провідні позиції [2]. Як видно з прогнозів, розроблених Міністерством палива і енергетики, частка біоенергетики запланована на рівні 9,7 млн т.у.п. Найменш капіталозатратним альтернативним паливом на сьогодні є біомаса. Економічно доцільний потенціал її використання в Україні науковою спільнотою оцінюється на рівні 27 млн т.у.п [8].

*Науковий керівник – кандидат економічних наук М. В. Душко